

CIEĽOVÉ POŽIADAVKY

k štátnej záverečnej skúške magisterského štúdia v študijnom programe učiteľstvo psychológie

Po absolvovaní kurzov Didaktika psychológie, Metodika vedenia sociálno-psychologického tréningu a pedagogickej praxe v predmete psychológia študent/ka vie:

- aplikovať poznatky všeobecnej didaktiky v odborovej didaktike psychológie a metodike vedenia sociálno-psychologického tréningu,
- charakterizovať a definovať základné didaktické pojmy so zameraním na prípadné osobitosti vo výučbe predmetov psychológia a sociálno-psychologický tréning v sekundárnom vzdelávaní,
- navrhnúť a pripraviť vyučovaciu hodinu/tréningový blok predmetov psychológia a sociálno-psychologický tréning v súlade s didaktickými zásadami a s požiadavkami príslušnej pedagogickej dokumentácie pre jednotlivé typy škôl, kde sa tieto predmety vyučujú,
- charakterizovať a kriticky posúdiť vhodnosť použitia didaktických metód vyučovania psychológie a ich výhody a úskalia ich konkrétnej aplikácie pre rôzne cieľové skupiny,
- navrhnúť adekvátne metódy hodnotenia žiackych výkonov a výstupov v predmetoch psychológia a sociálno-psychologický tréning v sekundárnom vzdelávaní,
- na základe analýzy medzipredmetových vzťahov jednotlivých psychologických disciplín a znalosti požiadaviek a štandardov pre jednotlivé typy škôl navrhnúť obsah a rozpracovať didaktickú analýzu učiva predmetov psychológia a sociálno-psychologický tréning pre rôzne cieľové skupiny,
- na základe skúseností z pedagogickej praxe dokumentovať vybrané problémy v oblasti prípravy vyučovacej hodiny, výberu vyučovacích metód a didaktickej analýzy učiva konkrétnymi aktivitami z výstupov, ktoré študent/ka spracoval/a počas magisterského štúdia (didaktické portfólio).

Teoretická časť štátnej skúšky je zameraná na problémy odborovej didaktiky predmetu psychológia, metódy výučby psychológie a metodiky vedenia sociálno-psychologického tréningu. Študent/ka aplikuje, analyzuje a syntetizuje poznatky všeobecnej didaktiky vo vzťahu k vyučovaniu predmetov psychológia a sociálno-psychologický tréning. Podľa zamerania otázky zohľadní špecifiká jednotlivých cieľových skupín, osobitosti učiva psychológie, zhodnotí výhody a úskalia edukačných metód podľa princípov SWOT analýzy. Svoju odpoveď dokumentuje konkrétnymi príkladmi z vlastného didaktického portfólia.

V praktickej časti štátnej skúšky študent/ka analyzuje pedagogickú situáciu. Prejaví porozumenie, kriticky hodnotí, navrhuje a tvorí riešenia konkrétnych edukačných situácií podľa zadania. Východiskom analýzy pedagogickej situácie je modelový plán vyučovacej hodiny psychológie alebo sociálno-psychologického tréningu zostavený v súlade s pedagogickou dokumentáciou pre rôzne typy stredných škôl.

TEMATICKÉ OKRUHY (TÉZY)

k štátnej záverečnej skúške magisterského štúdia v študijnom programe učiteľstvo psychológie

Prepojené okruhy didaktiky psychológie a metodiky vedenia sociálno-psychologického tréningu:

1. Vyučovanie psychológie a predmetov osobnostného a sociálneho rozvoja vo vyššom sekundárnom vzdelávaní (ISCED 3) na Slovensku a v zahraničí. Súčasná situácia vo vyučovaní psychológie na slovenských stredných školách. Koncepcie pre-univerzitného vyučovania psychológie vo vybraných krajinách. Didaktické prístupy k výučbe psychológie.
2. Didaktika psychológie ako predmetová didaktika (predmet a vymedzenie). Špecifiká vyučovania psychologických disciplín, sociálno-psychologického tréningu a predmetov osobnostného a sociálneho rozvoja. Odborné a osobnostné požiadavky na učiteľa/učiteľku psychológie a sociálno-psychologického tréningu.
3. Didaktické zásady a etické princípy vo vyučovaní psychológie a sociálno-psychologického tréningu. Profesionálna etika učiteľa/učiteľky. Význam pravidiel vo vyučovaní predmetu psychológia a sociálno-psychologický tréning. Vývinové špecifiká a osobitosti cieľových skupín vo vyučovaní psychológie/sociálno-psychologického tréningu.
4. Pedagogická dokumentácia (štátny a školský vzdelávací program, vzdelávacie štandardy, časovo-tematický plán). Postavenie predmetu psychológia a sociálno-psychologický tréning v štátnych a školských vzdelávacích programoch na jednotlivých typoch stredných škôl – gymnáziá, pedagogické, kultúrne a sociálne akadémie, stredné zdravotnícke školy, konzervatóriá, vybrané odbory obchodných akademií a odborných škôl zameraných na obchod a služby.
5. Didaktické ciele vo výučbe psychológie a sociálno-psychologického tréningu. Rozdelenia a taxonómie kognitívnych, afektívnych a psychomotorických cieľov. Všeobecné ciele vyučovania psychologických disciplín v rôznych vzdelávacích systémoch, prístupy k formulovaniu cieľa. Sociálno-psychologické kompetencie a psychologická gramotnosť ako edukačné ciele.
6. Príprava učiteľa/učiteľky na vyučovanie. Dlhodobá a krátkodobá príprava. Metodika tvorby časovo-tematického plánu. Plánovanie vyučovacej hodiny. Vyučovacie procesy a jeho fázy. Základné rozdiely v príprave na vyučovanie predmetu psychológia a sociálno-psychologický tréning.
7. Zážitkové učenie. Teórie a princípy zážitkového učenia. Rola učiteľa/učiteľky v zážitkovom vyučovaní. Význam zážitku a sebapoznávania vo výučbe psychológie a sociálno-psychologického tréningu.
8. Didaktické a psychologické hry vo vyučovaní. Typy a klasifikácie hier, metodický postup a princípy použitia hier vo vyučovaní psychológie a v predmete sociálno-psychologický tréning.
9. Hodnotenie a klasifikácia výchovno-vzdelávacích výsledkov a výstupov. Metódy hodnotenia. Didaktický test a princípy jeho tvorby. Slovné hodnotenie a klasifikácia. Inovatívne prístupy k hodnoteniu

kompetencií. Štandardy a cieľové požiadavky v predmete psychológia na stredných školách. Metodické pokyny hodnotenia predmetu sociálno-psychologický tréning a maturitnej skúšky v predmete psychológia.

10. Sebareflexia a autodiagnostika v práci učiteľa/učiteľky. Význam a metódy sebahodnotenia. Spätaná väzba, typy spätých väzieb. Špecifiká sebareflexie učiteľa/učiteľky v teoreticky zameranom predmete psychológia a v predmete sociálno-psychologický tréning.

Tézy zamerané osobitne na didaktiku vyučovania predmetu psychológia:

11. Výber a obsah učiva v predmete psychológia. Didaktická transformácia a analýza učiva psychológie. Problémy didaktickej analýzy učiva psychológie, didaktická analýza konkrétnych tematických celkov najmä z oblasti všeobecnej a sociálnej psychológie a psychológie osobnosti podľa platných učebných osnov predmetu psychológia v rôznych študijných programoch ISCED 3. Metodický postup vyučovania pojmov v psychológii. Utváranie pojmu v psychológii. Prierezové témy a medzipredmetové vzťahy.
12. Didaktické metódy v predmete psychológia. Vymedzenie a klasifikácie didaktických metód. Transmisívne a inovatívne metódy, ich porovnanie vo vzťahu k výučbe psychológie. Kritériá výberu vyučovacích metód v predmete psychológia.
13. Metódy rozvoja tvorivosti, psychologického, kritického a vedeckého myslenia. Psychologické cvičenia, prípadové metódy, inscenačné metódy a metódy riešenia problémov vo vyučovaní psychológie na strednej škole. Konkrétne príklady jednotlivých metód, metodické postupy ich aplikácie.
14. Didaktické prostriedky vo vyučovaní psychológie. Učebnice a učebné pomôcky. Didaktická technika. Digitálna gramotnosť učiteľa/učiteľky psychológie. Online psychologické laboratória, applety, videá, digitálne zdroje, online testovanie a e-learning.
15. Textové pomôcky vo vyučovaní psychológie a metódy práce s textom. Práca s didaktickým a autentickým textom vo vyučovaní psychológie. Rozvoj vedeckého myslenia a čitateľskej gramotnosti prostredníctvom práce s rôznymi typmi autentických textov. Kritériá výberu textov pre výučbu psychológie.

Tézy zamerané osobitne na metodiku vedenia sociálno-psychologického tréningu:

16. Sociálno-psychologický tréning ako špecifická forma výučby psychológie. Sociálno-psychologický tréning ako predmet v sekundárnom vzdelávaní, jeho obsah a osobitosti. História sociálno-psychologického tréningu.
17. Charakteristiky tréningových skupín. Postavenie učiteľa/učiteľky v tréningovej skupine a stratégie jej vedenia. Princípy učenia v skupine. Aktívne sociálne učenie.
18. Skupinová dynamika a jej význam v predmete sociálno-psychologický tréning. Problémové situácie vo vyučovaní sociálno-psychologického tréningu, možnosti ich predchádzania a spôsoby riešenia.
19. Práca s pomôckami a priestorom v rámci sociálno-psychologického tréningu. Množstvo pomôcok, ťažkosti spojené s ich prípravou a vytváranie doplnkových materiálov. Potenciál a limity priestoru, v ktorom sa tréning odohráva.
20. Fázy sociálno-psychologického tréningu. Charakteristika jednotlivých krokov vedúcich k výslednej podobe tréningu s dôrazom na možnosti použitia konkrétnych metód v rámci plánovania, realizácie, ukončovania a hodnotenia tréningu.

ŠTUDIJNÁ LITERATÚRA

k štátnej záverečnej skúške magisterského štúdia v študijnom programe učiteľstvo psychológie

Povinná študijná literatúra:

- SOKOLOVÁ, L.: *Didaktika psychológie*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2010, 2013.
- SOKOLOVÁ, L.: *Metódy vyučovania psychológie a predmetov osobnostného a sociálneho rozvoja*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015.
- LEMEŠOVÁ, M.: *Metodika vedenia sociálno-psychologického tréningu v prostredí školy*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015.
- SOKOLOVÁ, L., LEMEŠOVÁ, M., MASARYK, R., KANISOVÁ, D., BAŠNÁKOVÁ, J. & KOSTOVIČOVÁ, L.: *Psychológia v sekundárnom vzdelávaní*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2013. (dostupné online)
- Učebnice psychológie pre stredné školy
Štátne vzdelávacie programy pre ISCED 3.

Odporúčaná literatúra: niektorá z dostupných učebníc všeobecnej didaktiky

- KALHOUS, Z., OBST, O. a kol.: *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002.
- PETLÁK, E.: *Všeobecná didaktika*. Bratislava: IRIS, 2004.
- SKALKOVÁ, J.: *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007.
- TUREK, I.: *Didaktika*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2014.

Ďalšia odporúčaná literatúra:

- KOŠÍKOVÁ, V.: *Psychologie ve vzdělávání a její psychodidaktické aspekty*. Praha: Grada, 2011.
- KREJČOVÁ, L.: *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*. Praha: Grada, 2011.
- VAŠUTOVÁ, M. & JEŽKOVÁ, V.: *Didaktika psychologie: Vybrané kapitoly*. Ostrava: Universitas Ostraviensis, 2015.
- MIŠKOLCIOVÁ, L.: *Vybrané kapitoly z didaktiky psychologie*. Banská Bystrica: UMB Pdf, 2003, 2016. ISBN 80-8055-795-0
- KOLAŘÍK, M.: *Interakční psychologický výcvik*. Praha: Grada, 2011.
- KOLAŘÍK, M.: *Interakční psychologický výcvik pro praxi*. Praha: Grada, 2013.
- KOMÁRKOVÁ, R., SLAMĚNÍK, I., & VÝROST, J.: *Aplikovaná sociální psychologie III*. Praha: Grada, 2001.
- GOSS LUCAS, S.: *A Guide to Teaching Introductory Psychology*. Blackwell Publishing, 2008.
- JARVIS, M.: *Teaching Post-16 Psychology*. Nelson Thornes, 2006.
- SOKOLOVÁ, L. & BROZMANOVÁ, E.: *Psychológia trochu inak*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. (dostupné online)
- KOL. AUTORIEK: *Psychológia zážitkom (elektronická metodická príručka)*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2017.
- KOL. AUTORIEK: *Psychológia (inter)aktívne*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. (dostupné online)
- ďalšie príručky a metodiky k používaniu hier vo vyučovaní a zážitkovom učení (napr. Bakalář, Hermochová, Šimanovský a iné.)